Openbaar rapport

rapportnummer: 2010/019

datum: 2 februari 2010

Verzoekschrift van

de heer en mevrouw N.,

met een klacht over een gedraging van

Bureau Jeugdzorg Overijssel

Bestuursorgaan:

Stichting Bureau Jeugdzorg Overijssel

KLACHT

Verzoekers klagen over de wijze waarop Bureau Jeugdzorg het pleegkind dat sinds 7 oktober 2005 bij hen was geplaatst eind juli 2007 heeft teruggeplaatst bij haar moeder. Zij klagen er met name over dat deze terugplaatsing abrupt en zonder voldoende uitleg heeft plaatsgevonden, zonder dat daarbij acht is geslagen op de signalen van verzoekers dat de moeder de zorg voor haar kind niet aan zou kunnen. Verder klagen zij erover dat Bureau Jeugdzorg na de terugplaatsing van het kind niet heeft gezorgd dat er nog af en toe contact mogelijk was tussen verzoekers en het kind, terwijl de rechter had opgemerkt dat het abrupt verbreken van dat contact ongewenst was.

RAPPORT EN BEOORDELING

Algemeen

1. Vanaf 7 oktober 2005 hadden verzoekers een jong pleegkind in huis. De moeder van het pleegkind was vanwege persoonlijke omstandigheden in de loop van 2005 niet in staat tot de verzorging en opvoeding van haar vier kinderen. De kinderen werden in augustus 2005 vrijwillig, dus met instemming van moeder, uit huis geplaatst en in crisispleeggezinnen onder gebracht. In oktober 2005 werd één van de kinderen in het gezin van verzoekers geplaatst. Het pleegkind van verzoekers werd twee maanden later net als haar broer en zusjes door de kinderrechter onder toezicht van Bureau Jeugdzorg Overijssel gesteld.

2. De plaatsing van het pleegkind bij verzoekers verliep via Trias Jeugdhulp Pleegzorg (verder te noemen: Trias Jeugdhulp). Er werd een overeenkomst pleegzorg afgesloten tussen verzoekers en Trias Jeugdhulp waarin het doel van de pleeggezinplaatsing werd vastgelegd: "perspectiefzoekend" voor maximaal 12 maanden. Dit houdt in dat het om tijdelijke pleegzorg gaat totdat duidelijk is waar het kind het beste kan opgroeien. Er werd een pleeggezinbegeleider aangewezen die hen zou begeleiden in de zorg voor hun pleegkind. Verzoekers hadden dus te maken met hun pleeggezinbegeleider van Trias Jeugdhulp en de gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg. Hun pleegkind zag haar moeder één keer in de vier weken.

3. Eind 2006 werd het pleegkind net als haar broer en zusjes onderzocht op een Polikliniek Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Nadat het onderzoek in februari 2007 was afgerond werd door de gezinsvoogdij-instelling geconcludeerd dat het oorspronkelijke plan tot terugplaatsing kon worden gehandhaafd. Dit hield in dat de kinderen zouden worden teruggeplaatst bij moeder.

4. Eind mei 2007 beriepen verzoekers zich via hun advocaat op hun blokkaderecht en gaven daarmee aan in elk geval voorlopig niet te zullen meewerken aan terugplaatsing van hun pleegkind naar haar moeder. In juni 2007 wendde moeder zich tot de rechter met een verzoek om vervangende toestemming tot wijziging van de verblijfplaats van haar kind, verzoekers pleegkind. Bij beschikking van 26 juli 2007 wees de rechter dit verzoek toe. Bij brief van 27 juli 2007 verzocht Bureau Jeugdzorg verzoekers hun pleegkind binnen enkele dagen, na het weekend, bij moeder terug te brengen. Dit hebben verzoekers gedaan. Al met al had het kind één jaar en negeneneenhalve maand bij verzoekers verbleven. Nadat het kind was terug geplaatst hadden verzoekers geen contact meer met het kind.

5. Op 24 september 2007 wendden verzoekers zich tot de "Klachtencommissie instellingen jeugdzorg Overijssel", met een klacht over Bureau Jeugdzorg en Trias Jeugdhulp.
De klachten hadden onder meer betrekking op de gang van zaken rond de terugplaatsing van hun (ex) pleegkind, het doen verslechteren van de verstandhouding tussen de moeder van het pleegkind en verzoekers en de rol van Bureau Jeugdzorg bij de rechtszaak die in juni 2007 plaatsvond. Na indiening van de klacht werd er gecorrespondeerd over de klachtbehandeling waarbij de klachtencommissie vragen stelde in verband met de ontvankelijkheid van de klachten. De kwestie die speelde was dat de klachten van verzoekers voor een deel gedragingen betroffen die niet rechtstreeks tegen hen gericht waren en dat deze klachten niet ontvankelijk zouden worden geacht. In reactie op vragen hieromtrent lieten verzoekers weten dat hun klachten betrekking hadden op de gedragingen jegens het kind, hun voormalig pleegkind.
Bij e-mailbericht van 6 november 2007 lieten verzoekers de klachtencommissie van Bureau Jeugdzorg weten dat zij kennelijk voor wat betreft de klachten over gedragingen jegens het kind niet aan het juiste adres waren en, in elk geval voorlopig, geen prijs stelden op behandeling van de klachten die betrekking hadden op de wijze waarop met hen als pleegouders was omgegaan. Daarop liet de klachtencommissie weten de klachten als ingetrokken te beschouwen.

6. Op 22 november 2007 werd de kwestie in de media behandeld. Na een briefwisseling tussen Trias Jeugdhulp en verzoekers liet Trias Jeugdhulp bij brief van 17 december aan verzoekers weten hen niet meer als pleeggezin aan te merken.
Bij e-mail bericht van 21 januari 2008 en 29 januari 2008 wendden verzoekers zich met hun klachten tot de Nationale ombudsman. Op 13 juni 2008 lichtte verzoeker zijn klacht mondeling toe. Van de kant van de Nationale ombudsman werd medegedeeld dat de Nationale ombudsman zich niet bevoegd achtte de klacht over Trias Jeugdhulp te behandelen, omdat het een zorgaanbieder betreft en niet als bestuursorgaan kan worden aangemerkt. De rol van Trias Jeugdhulp blijft in dit onderzoek dan ook buiten beschouwing.

7. Bij brief van 4 maart 2009 gaf de directeur van Bureau jeugdzorg ondermeer aan dat het zijn voorkeur had om deze zaak volgens de interne klachtenprocedure van Bureau jeugdzorg door de klachtencommissie te laten behandelen. Hoewel verzoekers hun klachten in eerste instantie aan Bureau jeugdzorg hadden voorgelegd, hadden zij na een correspondentie met de klachtencommissie over de ontvankelijkheid van de klachten, aan de klachtencommissie laten weten niet langer prijs te stellen op behandeling van hun klachten. De directeur concludeerde dat verzoekers de klachtencommissie niet in de gelegenheid had gesteld om de klacht, die op een aantal punten wel ontvankelijk was verklaard, te behandelen.
Over deze stellingname van Bureau jeugdzorg vonden diverse gesprekken met de Nationale ombudsman plaats waarin de Nationale ombudsman uitleg gaf over de aanpak van deze zaak.

8. De Nationale ombudsman acht zich bevoegd de klachten te behandelen. Verzoekers hadden niet van meet af aan de bedoeling om aan de interne klachtenprocedure voorbij te gaan. Zij hadden hun klachten aan Bureau jeugdzorg kenbaar gemaakt. Uit de daarop volgende correspondentie tussen verzoekers en de klachtencommissie over de ontvankelijkheid van de klachten kwam naar voren dat de klachtencommissie aan de kern van verzoekers klachten voorbij zou gaan, omdat zij slechts een deel van de klachten ontvankelijk achtte. Verzoekers vonden de correspondentie over de ontvankelijkheid onduidelijk en formeel en meenden bovendien dat behandeling van een deel van de klachten hen niets zou kunnen opleveren. In deze situatie kan naar het oordeel van de Nationale ombudsman niet van verzoekers worden gevergd dat zij hun klachten, nadat zij zich tot de Nationale ombudsman hadden gewend, opnieuw aan de klachtencommissie zouden voorleggen.

Ten aanzien van de klacht over de wijze van terugplaatsing door Bureau Jeugdzorg van het kind bij moeder

Bevindingen

1. Uit de contactjournaals komt naar voren dat de gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg bij de start van de ondertoezichtstelling uitleg aan verzoekster en de pleegmoeders van de andere kinderen uit het gezin van het pleegkind heeft gegeven. Daarbij maakte zij duidelijk dat de pleegzorgplaatsing een tijdelijk karakter had waarbij de doelstelling van terugplaatsing naar moeder aanwezig was. In het kader van de ondertoezichtstelling zou onderzoek gedaan worden naar de ontwikkeling van het kind en zou de ontwikkeling van moeder worden gevolgd. Dit alles om vast te kunnen stellen wanneer het kind weer bij moeder zou kunnen terugkeren.

2. In het hulpverleningsplan van Pleegzorg van 24 november 2005, dat werd besproken met verzoekster, werd vastgelegd dat de te verwachten duur van de te verlenen hulp aan het pleegkind een jaar zou zijn. Bij de omschrijving van de hulpvraag werd vermeld dat het kind tijdelijk was aangewezen op een veilig, overzichtelijk en gestructureerd opvoedmilieu. Terugkeer naar huis zou mogelijk zijn indien moeder weer een veilige en stabiele factor voor de kinderen zou kunnen zijn.

3. Vanaf september 2006 werd het kind, net als haar zusjes en broer, onderzocht door het onderzoeksbureau. Dit onderzoek richtte zich op de algemene ontwikkeling van het kind, haar psychoseksuele ontwikkeling, haar beleving van biologische ouders en het pleeggezin en het bestaan van loyaliteitsconflicten. Uit de contactjournaals blijkt dat er op 19 februari 2007 een bespreking plaatsvond van het onderzoek door een medewerker van het onderzoeksbureau met de gezinsvoogd. Vader en moeder van het kind waren daarbij aanwezig. Daarbij deelde de medewerker van het onderzoeksbureau mee dat er voldoende basis was voor de kinderen om terug te keren naar moeder onder voorwaarde dat moeder ondersteund zou worden door intensieve orthopedagogische gezinsbegeleiding. Op 5 maart 2007 volgde een bespreking met de pleegzorgbegeleiders, de gezinsvoogd en de psycholoog van het onderzoeksbureau. Ook uit deze bespreking werd geconcludeerd dat er voor alle kinderen voldoende basis was om gefaseerd terug te keren naar hun moeder. In de bespreking werd speciaal aandacht besteed aan de situatie van het pleegkind van verzoekers omdat zij als enige had opgemerkt niet naar huis te willen.

4. Op 6 maart 2007 berichtte de gezinsvoogd de pleegouders en pleegzorgbegeleiders van de vier pleegkinderen schriftelijk over het plan om de kinderen gefaseerd terug te plaatsen bij moeder. Uit de contactjournaals blijkt dat de gezinsvoogd en de pleegzorgbegeleider op 13 maart 2007 een gesprek met verzoekers en hun pleegkind voerden over de terugplaatsing van het kind. Daarbij gaf het kind aan niet naar huis te willen en lieten verzoekers weten twijfels te hebben over de situatie van moeder. In een tweede gesprek tussen de gezinsvoogd, de pleegzorgbegeleider en verzoekers op 16 april 2007 stelden verzoekers voor om het kind met een psycholoog te laten praten over haar bezwaren om bij haar moeder te wonen. De gezinsvoogd stelde daarop voor om een orthopedagoog van Bureau Jeugdzorg hiervoor in te schakelen; dit zou op korte termijn geregeld kunnen worden. Op 8 mei 2007 wezen verzoekers dit aanbod af, omdat zij het pleegkind onderzocht wilden hebben door een onafhankelijk psycholoog en niet door iemand van Bureau Jeugdzorg, met wie zij immers van mening verschilden. Vervolgens nodigde de gezinsvoogd verzoekers uit voor een gesprek met de bedoeling vast te stellen wat verzoekers nodig hadden om de plaatsing zo goed mogelijk te doen afronden. Verzoekers reageerden hier schriftelijk op dat zij op grond van het onderzoek van het onderzoeksbureau niet overtuigd waren dat terugplaatsing van hun pleegkind naar moeder de beste oplossing voor het kind was en dus niet achter de terugplaatsing te staan. Ze stelden de vraag welke mogelijkheden zij hadden om het besluit tot terugplaatsing aan te vechten. Bij brief van 16 mei 2007

liet de gezinsvoogd hierop aan verzoekers weten dat zij gebruik konden maken van hun blokkaderecht en dat hij ouders op de hoogte had gebracht van het feit dat verzoekers van dit recht gebruik wilden maken. Hij gaf aan de taak te hebben ouders te begeleiden in deze situatie. Daarop reageerden verzoekers dat zij de verhouding met de ouders van het kind goed wilden houden en niet als concurrenten tegenover elkaar wilden komen staan. De gezinsvoogd liet hen daarop weten dat de ouders dit wel zo hadden ervaren.

5. Bij brief van 16 mei 2007 liet de advocaat van verzoekers Bureau Jeugdzorg weten dat verzoekers zich op hun blokkaderecht beriepen. Dezelfde dag liet Trias Jeugdhulp verzoekers weten achter het besluit tot terugplaatsing van Bureau Jeugdzorg te staan, ondanks de zorgen die er waren. Gezien de situatie was besloten geen nieuwe pleegkinderen bij verzoekers te plaatsen, aldus Trias Jeugdhulp.
Bij brief van 22 juni 2007 reageerde Bureau Jeugdzorg op de brief van de advocaat van verzoekers. In de brief gaf Bureau Jeugdzorg een juridische toelichting op de ontstane situatie en volgde daarbij het standpunt van verzoekers advocaat. Bureau Jeugdzorg bevestigde dat verzoekers gebruik konden maken van het blokkaderecht op grond van artikel 1:253s BW (zie Achtergrond, onder 1.) omdat het kind langer dan een jaar bij verzoekers verbleef en zij geen toestemming gaven voor een wijziging van de verblijfplaats van het kind. Bureau Jeugdzorg erkende dat de eerdere formulering dat er sprake was van een besluit tot terugplaatsing niet juist was geweest; bedoeld was dat er sprake was van een voornemen tot terugplaatsing van het kind bij moeder. Artikel 1:253s BW stond Bureau Jeugdzorg immers niet toe te besluiten zonder toestemming van de pleegouders, nu die het kind meer dan een jaar verzorgden.
Voorts ging Bureau Jeugdzorg in de brief nader in op de zorgen die bij verzoekers leefden. Bureau Jeugdzorg gaf aan dat er geen sprake van was dat het kind zonder nadere aankondiging zou worden opgehaald en graag in gesprek met verzoekers te willen gaan over hun zorgen en over de vraag hoe de ontstane impasse kon worden verbroken.
Tenslotte liet Bureau Jeugdzorg weten dat de moeder van het kind had laten weten dat zij zelf voor haar kind wilde zorgen en daarom de rechter zou verzoeken om toestemming te verlenen om de verblijfplaats van het kind te wijzigen. Aangezien er sprake was van een ondertoezichtstelling zou ook Bureau Jeugdzorg haar visie aan de rechter voorleggen en daarnaast zouden verzoekers ook in de gelegenheid zijn om hun visie aan de rechter kenbaar te maken.
Verzoekers reageerden bij brief van 29 juni 2007 dat zij de afgelopen periode als zeer naar en intimiderend hadden ervaren. Zij kondigden aan dat hun advocaat in de procedure inhoudelijk zou reageren en zij stelden voor om pas na de uitspraak van de rechter om tafel te gaan. Zij voegden daaraan toe dat zaken die direct de belangen van het pleegkind betroffen wel met hen bespreekbaar waren.

6. Op 26 juli 2007 deed de rechter uitspraak en verleende de moeder van het kind vervangende toestemming om de verblijfplaats van haar kind te wijzigen. Kort gezegd overwoog de rechter dat het zogenaamde blokkaderecht een rechterlijke afweging van de belangen van alle betrokkenen waaronder het gegroeide familylife van de pleegouders en het kind mogelijk maakt. Onder verwijzing naar artikel 1:253s lid 2 BW, wordt het verzoek van een ouder tot vervangende toestemming om wijziging in de verblijfplaats van het kind aan te brengen slechts afgewezen indien gegronde vrees bestaat voor verwaarlozing van de belangen van het kind. Artikel 3 van het Internationaal Verdrag voor de rechten van het kind (zie Achtergrond, onder 2.) vormt een aanwijzing voor de uitleg van dit criterium, maar ontneemt niet iedere werking aan artikel 1:253s BW lid 2. Uitgangspunt blijft, aldus de rechter, dat opvoeding door de moeder in het belang van het kind is. Daarbij is het uitsluiten van ieder risico dat het bij de moeder weer misgaat naar het oordeel van de rechter niet vereist. De rechter concludeerde dat er geen gegronde vrees bestond dat de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd door toewijzing van het verzoek waardoor het kind weer bij moeder zou gaan wonen. Tenslotte overwoog de rechter dat de kwaliteit van de opvoedingsvaardigheden van verzoekers geen

rol hadden gespeeld bij de beslissing. De rechter ging ervan uit dat verzoekers mee zouden werken aan de terugplaatsing. Juist een abrupt verlies van elk contact tussen het kind en de pleegouders zou een negatief effect hebben, volgens de rechter.
De uitspraak werd uitvoerbaar bij voorraad verklaard, wat wil zeggen dat een eventueel hoger beroep de werking van de uitspraak niet zou opschorten.

7. Op 27 juli 2009 had de gezinsvoogd meerdere keren telefonisch contact met verzoekers om afspraken te maken over de terugplaatsing. Verzoekers gingen niet op dit voorstel in, omdat zij nog met de moeder van hun pleegkind wilden overleggen over de terugplaatsing. Vervolgens liet de gezinsvoogd verzoekers bij brief van 27 juli 2007 onder verwijzing naar de uitspraak van de rechter weten te betreuren dat het niet gelukt was om afspraken te maken over de terugplaatsing van hun pleegkind. Bureau Jeugdzorg gaf namens de moeder aan te verwachten dat het kind aanstaande maandagochtend bij de moeder zou worden gebracht. Dat betekende dat het kind alleen nog het weekend bij verzoekers zou verblijven.

8. In het onderzoek van de Nationale ombudsman liet de directeur van Bureau Jeugdzorg ondermeer het volgende weten. Het hulpverleningsproces rondom de terugplaatsing van het kind was volgens Bureau Jeugdzorg steeds transparant geweest. Verzoekers waren erover geïnformeerd dat het om een tijdelijke plaatsing ging. Ook was bij de start van de ondertoezichtstelling uitleg over het doel hiervan gegeven en besproken wat de rol en positie van de pleegouders in die situatie was. De plaatsing van het kind in het pleeggezin had echter langer geduurd dat was gepland. In zo'n geval is het belangrijk om de oorspronkelijke doelstelling van de plaatsing te blijven herhalen naar pleegouders, en deze te markeren in het proces. Inmiddels waren er richtlijnen opgesteld met betrekking tot de termijn waarbinnen duidelijkheid moet worden gegeven over het doel en de duur van de plaatsing.
De reden van de lange duur van de plaatsing was volgens Bureau Jeugdzorg dat er een onderzoek naar de ontwikkeling van het kind en haar zusjes en broer moest plaatsvinden. Dit onderzoek liet op zich wachten vanwege de geringe beschikbaarheid van onderzoeksbureaus die een dergelijk groot onderzoek konden uitvoeren. De directeur gaf aan van mening te zijn dat Bureau Jeugdzorg niet in de situatie mag verkeren dat de pleeggezinplaatsing langer dan noodzakelijk duurt vanwege wachtlijsten voor dergelijke onderzoeken. Bureau Jeugdzorg zou moeten zoeken naar andere mogelijkheden, bijvoorbeeld door het contracteren van partners die acuut een onderzoek zouden kunnen uitvoeren wanneer dit noodzakelijk is.
De directeur gaf aan dat verzoekers niet accepteerden dat de gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg in het kader van de ondertoezichtstelling het laatste woord had over de terugplaatsing. Leerpunt voor Bureau Jeugdzorg is dat er op het moment dat de positie van de gezinsvoogd ter discussie staat, direct door het teamhoofd van de gezinsvoogd dient te worden ingegrepen door eventueel samen met de gezinsvoogd en de pleegzorgbegeleider met pleegouders in gesprek te gaan over de samenwerking en de doelstelling van de terugplaatsing. Na drie maanden zou moeten worden geëvalueerd of verbetering in de samenwerking is opgetreden. Bureau Jeugdzorg mag niet accepteren van pleegouders dat zij degenen zijn die bepalen wanneer een pleegkind teruggeplaatst kan worden bij de pleegouders en niet meewerken aan een geleidelijke terugplaatsing. Bureau Jeugdzorg is degene die dit bepaalt en ouders kunnen dit voornemen laten toetsen door de kinderrechter.
De directeur gaf aan dat verzoekers gedurende de plaatsing zeer afhoudend waren geweest in het contact met moeder en in het contact tussen moeder en het pleegkind. Zij hebben zich onvoldoende laten begeleiden door Bureau Jeugdzorg in de rol van pleegouders. Het pleegkind is hierdoor te weinig voorbereid op de doelstelling van de terugplaatsing.

9. Verzoekers reageerden in het kader van het onderzoek van de Nationale ombudsman als volgt. In het algemeen hadden zij de indruk dat zij als schuldigen in het conflict werden aangemerkt, terwijl zij van meet af aan enkel het belang van het kind behartigd hadden en zij achteraf bezien de situatie juist bleken te hebben ingeschat (No: verzoekers doelen op de problemen die zich hebben voorgedaan na de terugplaatsing van het kind bij moeder). Het resultaat was dat zij door Trias pleegzorg als pleegouders waren geroyeerd en geen pleegkinderen meer mochten hebben.
Hoewel Bureau Jeugdzorg vanaf het begin van de plaatsing duidelijk was geweest over de tijdelijkheid van de plaatsing waren er nooit argumenten of wetenschappelijk onderbouwd bewijs voor de wenselijkheid van de terugplaatsing gegeven. De gezinsvoogd had niet willen luisteren naar hun argumenten terwijl het kind al bijna twee jaar bij hen verbleef en gehecht was en had zonder vorm van overleg zijn plannen doorgedreven.
Zij ontkenden dat zij afhoudend waren geweest in het contact met moeder; zij hadden juist altijd uitstekend contact met de moeder gehad en ook het contact tussen moeder en kind was nooit door hen gefrustreerd. Ze waren op alle bezoekregelingen geweest, hadden het kind elke week met moeder laten bellen, ook als ze in het buitenland waren. Het goede contact met moeder bleek ook uit het feit dat moeder volgens verzoekers twee keer telefonisch contact met hen had gehad ná de zitting en vóór de uitspraak van de rechter. In die gesprekken had zij volgens verzoekers gesteld dat de situatie bij haar thuis niet veilig was en dat ze graag wilde dat het kind bij verzoekers zou blijven wonen, onafhankelijk van de uitspraak van de rechter. Volgens verzoekers was ook Bureau Jeugdzorg door moeder hiervan op de hoogte gesteld.

Beoordeling

10. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat ambtenaren met een bijzondere training of opleiding jegens burgers overeenkomstig de standaarden van hun beroepsgroep handelen. Dit houdt in dat medewerkers van Bureau Jeugdzorg pleegouders van het kind dat onder toezicht staat respectvol en tactvol benaderen.

11. Uit het onderzoek komt naar voren dat verzoekers én Bureau Jeugdzorg van mening zijn dat de onduidelijkheid over de plaatsing van het pleegkind in het gezin van verzoekers te lang heeft geduurd. Als er eerder knopen hadden kunnen worden doorgehakt was dit beter geweest voor het pleegkind. De bedoeling was dat zij maximaal een jaar bij verzoekers zou blijven en dat dus binnen die periode duidelijk zou worden of zij weer bij moeder zou kunnen gaan wonen. Bureau Jeugdzorg erkent dat eerder onderzoek had moeten worden ingesteld naar de ontwikkeling van het pleegkind opdat daarmee sneller duidelijkheid over de mogelijkheid van terugkeer van het kind zou zijn ontstaan. Door wachtlijsten voor dergelijke onderzoeken verstreek er onnodig veel tijd voordat het onderzoek kon worden opgestart.

12. Aan de klachten van verzoekers ligt ten grondslag dat er een verschil van inzicht bestaat tussen verzoekers en Bureau Jeugdzorg over het beleid dat toegepast wordt bij terugplaatsingen. Ingevolge dit beleid kunnen bij terugplaatsingen van kinderen niet alle risico's worden uitgesloten. Bureau Jeugdzorg aanvaardt dat er geen volledige zekerheid bestaat dat moeder weer in staat zal zijn om haar kind te verzorgen. Dit uitgangspunt wordt bevestigd door de kinderrechter die overweegt dat opvoeding door de moeder in het belang van het kind is, waarbij het uitsluiten van ieder risico dat het bij de moeder weer misgaat niet vereist is.
Verzoekers konden niet aanvaarden dat hun pleegkind aan deze risico's werd blootgesteld. Als betrokken pleegouders wensten zij de belangen van hun pleegkind zo goed mogelijk te behartigen.

13. Verzoekers hebben de uiteindelijke terugplaatsing van hun pleegkind ervaren als abrupt. Oorspronkelijk was het niet de bedoeling dat het zo zou verlopen. Het beroep van verzoekers op het

blokkaderecht heeft druk op de situatie en op de verhouding met Bureau Jeugdzorg gelegd. Voor verzoekers speelde ook een rol dat Trias Jeugdhulp hen schriftelijk had laten weten dat zij besloten hadden geen nieuwe pleegkinderen bij verzoekers te plaatsen. Verzoekers stonden in de periode voor de uitspraak van de kinderrechter niet meer open voor overleg met Bureau Jeugdzorg. Na de uitspraak werden zij overdonderd door de haast die Bureau Jeugdzorg aan de dag legde. De Nationale ombudsman heeft er begrip voor dat Bureau Jeugdzorg, gezien de vertraging die was ontstaan doordat de uitspraak van de rechter moest worden afgewacht, haast had het kind terug te plaatsen bij moeder. Desondanks acht de Nationale ombudsman het niet juist dat verzoekers niet meer tijd hebben gekregen om zichzelf en hun pleegkind op deze situatie voor te bereiden. De emoties bij verzoekers waren hoog opgelopen. Door hen enige tijd te geven om de beslissing van de rechter te verwerken en wat meer geduld te betrachten was de terugplaatsing wellicht prettiger en harmonieuzer verlopen. Dit was met name voor het kind beter geweest. Het was daarom juister geweest om verzoekers bijvoorbeeld pas na het weekend te benaderen om afspraken te maken over de terugplaatsing in plaats van op de vrijdag, daags nadat de rechter uitspraak deed. Op dit punt is de klacht gegrond wegens strijd met het vereiste van professionaliteit.

14. Verzoekers vonden verder dat zij onvoldoende uitleg hadden gekregen over de terugplaatsing. Niet is gebleken dat dit het geval is. Bureau jeugdzorg heeft verzoekers steeds benaderd voor overleg. Het komt de Nationale ombudsman voor dat er veeleer sprake van was dat verzoekers het inhoudelijk niet eens waren met de uitleg van Bureau Jeugdzorg.

Op dit punt is de klacht niet gegrond.

15. Verzoekers klaagden er ook over dat er bij de beslissing tot terugplaatsing geen acht was geslagen op signalen van verzoekers dat moeder de zorg voor kind niet aan zou kunnen. In het kader van het onderzoek is niet komen vast te staan wat de moeder na de behandeling ter zitting van het verzoek om wijziging van de verblijfplaats van de kinderen (terugplaatsing bij moeder) tegen verzoekers heeft gezegd. Volgens verzoekers had zij aangegeven dat zij niet wilde dat haar kind weer bij haar zou komen wonen en was dit ook bij Bureau Jeugdzorg bekend. Wat hier ook van zij; gegeven de duidelijke uitspraak van de rechter mocht Bureau Jeugdzorg uitgaan van terugplaatsing bij de moeder.

Op dit punt is de klacht niet gegrond.

Ten aanzien van de rol van Bureau Jeugdzorg bij het contact tussen verzoekers en het kind na de terugplaatsing

Bevindingen

1. Verzoekers klagen erover dat Bureau Jeugdzorg na de terugplaatsing van het kind niet heeft gezorgd dat er nog af en toe contact mogelijk was tussen verzoekers en het kind, terwijl de rechter had opgemerkt dat het abrupt verbreken van dat contact ongewenst was. In het kader van het onderzoek liet de directeur van Bureau Jeugdzorg weten in het algemeen het uitgangspunt te hanteren dat het kind contact houdt met de voormalige pleegouders. Dit is echter afhankelijk van de situatie en daarbij spelen factoren als de wens en de bereidheid van de voormalig pleegouders, het kind en de ouders en de verhoudingen tussen hen een rol. Volgens de directeur had verzoeker zelf aangegeven dat hij van mening was dat het het beste voor het kind zou zijn als het de pleegouders na terugplaatsing nooit meer zou zien. Doordat verzoekers zich op het blokkaderecht hadden beroepen leidde dit er bovendien toe dat moeder de pleegouders als concurrenten ging zien en daardoor bestond er op dat moment geen ruimte om hierover afspraken te maken. Bureau Jeugdzorg was zich

bij haar afwegingen bewust van de overweging in de beschikking dat abrupt verlies van contact met de pleegouders een negatief effect zou kunnen hebben. Na de hectische periode rondom de terugplaatsing was de keuze geweest om eerst rust te brengen voor het kind. Bureau Jeugdzorg hoopte dat door het verstrijken van de tijd de spanningen zouden wegebben en daardoor de mogelijkheid zou ontstaan om alsnog naar een vorm van contact toe te werken. Dit was niet gelukt, enerzijds omdat Bureau Jeugdzorg hiervoor afhankelijk was van de medewerking van verzoekers, en anderzijds doordat het inschakelen van de media door verzoekers spanning legde op de relatie tussen moeder en de pleegouders. Bureau Jeugdzorg zag daarom geen mogelijkheid na de terugplaatsing het contact tussen het kind en verzoekers mogelijk te maken zonder het kind in een ongewenste positie te brengen.

2. Verzoeker reageerde hierop door aan te geven dat hij destijds, vóór de uitspraak van de rechter, aan Bureau Jeugdzorg had laten weten dat als het kind tegen haar zin teruggeplaatst zou worden, het dan misschien beter voor het kind zou zijn, als het de eerste tijd geen contact met hen, bij wie ze zich veilig voelde en bij wie ze gehecht was, zou hebben om een loyaliteitsconflict te voorkomen. Voorts gaf hij aan dat verzoekers de media niet actief hadden benaderd maar dat het initiatief daarvoor bij de media zelf had gelegen.

Beoordeling

3. Het redelijkheidvereiste houdt in dat overheidsinstanties de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is. Bureau Jeugdzorg dient in het kader van een ondertoezichtstelling het belang van het kind voorop te stellen.

4. Bureau Jeugdzorg geeft aan dat het niet de bedoeling was geweest dat er na de terugplaatsing geen contact meer zou zijn tussen verzoekers en hun voormalig pleegkind maar dat zij afhankelijk waren van de medewerking van verzoekers voor het tot stand brengen van dit contact. Daarnaast is de mogelijkheid van contact afhankelijk van de wens van zowel het kind als de biologische ouders.

5. Voor de terugplaatsing was er enige tijd geen contact met verzoekers omdat verzoekers eerst de beslissing van de rechter wilden afwachten. Na de uitspraak en de terugplaatsing van het kind werden zowel van de kant van verzoekers als van de kant van Bureau Jeugdzorg initiatieven genomen om met elkaar om tafel te gaan. Om verschillende, vooral praktische redenen, kwam het niet tot een afspraak. Achteraf kan worden vastgesteld dat Bureau Jeugdzorg én verzoekers op dat moment meer prioriteit hadden moeten geven aan een afspraak om met elkaar om tafel te gaan. De situatie is vanaf dat moment immers steeds verder geëscaleerd. Door een gesprek had dit mogelijk kunnen worden voorkomen. Op 24 september 2007 dienden verzoekers een klacht in over de gang van zaken bij Bureau Jeugdzorg. Volgens de procedure wordt een klacht pas door de klachtencommissie in behandeling genomen nadat er eerst een aanbod wordt gedaan voor een bemiddelingsgesprek met Bureau Jeugdzorg. In het geval van verzoekers is er eerst schriftelijk ingegaan op de vraag of de klacht ontvankelijk was alvorens verzoekers te wijzen op de mogelijkheid van een bemiddelingsgesprek. Uiteindelijk is de uitkomst van de schriftelijke correspondentie geweest dat verzoekers afzagen van een bemiddelingsgesprek en vervolgens ook afzagen van behandeling van hun klacht door de klachtencommissie.

6. Er kan niet worden gesteld dat Bureau Jeugdzorg contact tussen verzoekers en hun ex-pleegkind mogelijk had moeten maken. De Nationale ombudsman kan hier geen uitspraak over doen. Of contact in zo'n situatie mogelijk is hangt af van de wens van alle betrokkenen, waaronder die van het kind en de ouders. Daarnaast is de vraag of er bij verzoekers ruimte bestond voor contact met het pleegkind, nu zij zich niet konden neerleggen bij de beslissing van de rechter. Wel heeft Bureau Jeugdzorg door

de formele aanpak van de klacht kansen laten liggen om hierover met verzoekers in gesprek te gaan (zie hiervoor ook onder het kopje "Onderzoek": bevoegdheid en aanpak Nationale ombudsman). De Nationale ombudsman ziet een bemiddelingsgesprek als een belangrijke fase van klachtbehandeling. In deze zaak was het wellicht mogelijk geweest om tijdens het gesprek terug te kijken op de terugplaatsing en te verkennen wat de mogelijkheden waren voor contact tussen verzoekers en hun voormalig pleegkind. De beslissing om over de ontvankelijkheidskwestie te corresponderen voordat verzoekers waren uitgenodigd voor een bemiddelingsgesprek was onnodig formeel en op dat moment bovendien voorbarig. Dit heeft ertoe geleid dat verzoekers niet meer open stonden voor een bemiddelingsgesprek. Op dat moment was er overigens nog geen aandacht in de media geweest voor deze zaak zodat de verhoudingen daar nog niet door werden belast.
Dit alles leidt echter niet tot de conclusie dat Bureau Jeugdzorg kan worden aangerekend dat er geen contact tussen verzoekers en hun voormalig pleegkind tot stand is gekomen.

De Nationale ombudsman acht de klacht op dit punt dan ook niet gegrond.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van Bureau Jeugdzorg Overijssel is:

- gegrond, ten aanzien van de abrupte terugplaatsing van het kind wegens schending van het vereiste van professionaliteit;

niet gegrond, ten aanzien van:
- het geven van onvoldoende uitleg over de terugplaatsing;
- het niet mogelijk maken van contact met het pleegkind.

Ten aanzien van de klacht dat BJZ geen acht heeft geslagen op signalen van verzoekers, onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel.

De Nationale ombudsman heeft met instemming kennisgenomen dat Bureau Jeugdzorg inmiddels richtlijnen heeft opgesteld over de termijnen waarbinnen duidelijkheid moet worden gegeven over het doel en de duur van een pleeggezinplaatsing. Tevens neemt de Nationale ombudsman met instemming kennis van het voornemen van Bureau Jeugdzorg om te voorkomen dat pleeggezinplaatsingen langer dan noodzakelijk duren vanwege wachtlijsten voor dergelijke onderzoeken, door te zoeken naar andere mogelijkheden, bijvoorbeeld door het contracteren van partners die acuut een onderzoek zouden kunnen uitvoeren.

DE NATIONALE OMBUDSMAN,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

ONDERZOEK

Op 21 januari 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer N. te Zwolle, met meerdere klachten over gedragingen van Bureau Jeugdzorg Overijssel.
Naar deze gedragingen, die worden aangemerkt als gedragingen van de Stichting Bureau Jeugdzorg, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de Stichting Bureau Jeugdzorg verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. In het kader van het onderzoek werd betrokkenen verzocht op de bevindingen te reageren.
Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.
Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.
De reacties van verzoekers en Bureau Jeugdzorg gaven aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen en aan te vullen.

INFORMATIEOVERZICHT

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Verzoekschrift aan de Nationale ombudsman van 21 januari 2008 en 29 januari 2008;
2. Correspondentie tussen de klachtencommissie jeugdzorg en verzoekers van 24 september 2007, 2 oktober 2007, 8 oktober 2007, 9 oktober 2007, 26 oktober 2007, 27 oktober 2007, 31 oktober 2007, 6 november 2007 en 8 november 2007;
3. Beschikking van rechtbank Zwolle van 26 juli 2007 (vertrouwelijk);
4. Overeenkomst pleegzorg van 20 oktober 2005;
5. Plan van aanpak van gezinsvoogdij van 22 november 2006;
6. Verslag onderzoek polikliniek Kinder- en Jeugdpsychiatrie (vertrouwelijk);
7. Reactie Bureau Jeugdzorg Overijssel van 14 april 2009;
8. Overzicht contactjournaals van 16 december 2005 tot 27 juli 2007;
9. Hulpverleningsplan pleegkind (vertrouwelijk);
10. Verslag voortgangsgesprek met verzoekers van Bureau Jeugdzorg van 16 januari 2006 (vertrouwelijk);
11. Brief Bureau Jeugdzorg aan alle pleegouders van 6 maart 2007;
12. Brief Bureau Jeugdzorg aan verzoekers van 22 juni 2007 en 27 juli 2007;
13. Brief van verzoekers aan Bureau Jeugdzorg van 29 juni 2009;
14. Brieven van Trias Jeugdhulp aan verzoekers van 25 mei 2007 en 17 december 2007.

ACHTERGROND

1. Burgerlijk Wetboek

Artikel 1:253s

"1. Indien het kind met instemming van zijn ouders die het gezag over hem uitoefenen, gedurende ten minste een jaar door een of meer anderen als behorende tot zijn gezin is verzorgd en opgevoed,

kunnen de ouders slechts met toestemming van degenen die de verzorging en opvoeding op zich hebben genomen, wijziging in het verblijf van het kind brengen.
2. Voor zover de volgens het vorige lid vereiste toestemmingen niet worden verkregen, kunnen zij op verzoek van de ouders door die van de rechtbank worden vervangen. Dit verzoek wordt slechts afgewezen, indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd.
3. In geval van afwijzing van het verzoek is de beschikking van kracht gedurende een door de rechtbank te bepalen termijn, welke de duur van zes maanden niet te boven mag gaan. Is echter voor het einde van deze termijn een verzoek tot ondertoezichtstelling van het kind, dan wel tot ontheffing of ontzetting van een of beide ouders aanhangig gemaakt, dan blijft de beschikking gelden, totdat op verzoek bij gewijsde is beslist."

2. Artikel 3 van het Verdrag inzake de rechten van het kind

Artikel 3

"1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
(...)"